

EEN ZOTTEGEMS INTERNETVERHAAL. DAGBOEKNOTITIES

De invloed van de media op het volksgedrag en de 'zelfbevruchtende' werking van 'hot news'

Danny Lamarcq

Renaat van der Linden verraste altijd weer vriend en vijand met zijn scherp observatievermogen en zijn feeling om actuele thema's meteen vanuit volkskundige hoek te bekijken, wat prompt resulteerde in een verslag in 'zijn' Oost-Vlaamse Zanten. Dat hoefde niet meteen sterk wetenschappelijk onderbouwd te worden: het registreren volstond soms als aanzet tot verder onderzoek. De heisa omtrent de pas opgestarte website van de Stad Zottegem, in de winter van 1998, zou zeker niet aan zijn aandacht zijn ontsnapt. Als hommage aan vorser en vriend Renaat gieten we het verhaal in dagboekvorm.

Met artikels en boeken over de invloed van de media op het menselijke gedrag kun je een boekenkast vullen. Het volstaat te surfen naar de catalogus van de Oost-Vlaamse bibliotheken (<http://www.ovinob.oost-vlaanderen.be>) en het trefwoord 'media' in te tikken om een waslijst aan boeken, artikels en knipsels te krijgen. Wat je daar niet vindt, zijn de honderden 'sensationele' stukjes uit de populistische pers die inpikken op de relatie tussen geweld op televisie of in de film en fysiek geweld. We kunnen hier verwijzen naar de 'warenhuismoord' in Groot-Brittannië en naar het gedrag van leerlingen in het basisonderwijs als gevolg van de populaire tv-reeks The Power Rangers, om maar twee voorbeelden aan te halen.

Begin 1998 laat een vrij banaal gegeven in Zottegem op een ongewoon frappante en statistisch perfect meetbare manier toe de rechtstreekse invloed van de media op het gedrag te traceren. Tegelijk toont het onverbloemd aan hoe 'hot news' zelfbevruchtend werkt: het verhaal van een Zottegemse website.

1. Dagboeknotities

8 september 1997

De stad Zottegem start, in een testfase, een eigen website op:
<http://www.zottegem.be>.

11 oktober

De site wordt operationeel.

18 november

Al 539 surfers bezochten de site. De drukste dag tot dan toe was maandag 20 oktober, met 27 bezoekers. (1)

januari 1998

In de tweede helft van januari klikken dagelijks gemiddeld tien bezoekers de Zottegemse site aan, met een maximum van 22 'contacten' op 22 januari.

zaterdag 31 januari 1998

In de krant Het Volk verschijnt op de (nationale) pagina 2 het artikel "Welkom op de pornosite van Zottegem". (2) De journalist begint als volgt:

"Welcome to Zottegem. You must be 18 or older to access this site" (Welkom in Zottegem. U moet minstens 18 zijn om deze site te bezoeken). Wie op Internet langs webzoeker Lycos de term Zottegem zoekt, krijgt als vierde keuze de website "Welkom bij de homepage van Zottegem". Wat verder staat het veelbelovende "We have also XXX pictures" (Wij hebben ook XXX foto's). Enkele klikken op de muis en een waarschuwing later krijgt de Internetsurfer een schaars geklede, blonde dame onder ogen, met links van haar harde porno-beelden. (...)" De steller voegt er aan toe dat de Stad Zottegem die onlangs haar eigen officiële website voorstelde, bijzonder verveeld zit met deze situatie en hij eindigt zijn stuk met de praktische mededeling: "Alleszins gisteravond om 17.30 uur was de pikante 'Homepage van Zottegem' nog in een handomdraai bereikbaar".

Nog dezelfde namiddag worden we gecontacteerd door de regionale zender Radio 2 Oost-Vlaanderen en in het halfzesjournaal geeft de Schepen van Cultuur tekst en uitleg.

De officiële website tikt die dag af met 65 contacten. Een verdriedubbeling van het vorige record.

zondag 1 februari

Xavier Waterloos van het VRT-televisiejournaal heeft alvast naar Radio 2 geluisterd en stapt op zondagmiddag in Zottegem af om een nieuwsbericht in te

blikken. De 'pornosite' komt op het zevenuurjournaal en in de laatavond-nieuwsuitzendingen van RTBF en RTL. De Zottegemse site is tot hot news gebombardeerd en er wordt naar hartelust gesurft naar 'Zottegem'. Alvast minder handige internetgebruikers klikken de verkeerde site aan en komen op het officiële 'Zottegem' terecht. Die site haalt een megadagscore van 1.655 bezoekers.

maandag 2 februari

Iedereen wil nu een kruimeltje meepikken en zowat alle nationale krantenredacties contacteren de Stad Zottegem. Alvast de plaatselijke correspondenten van Het Laatste Nieuws en Het Nieuwsblad speelden kort op de bal want in de maandageditie van hun krant rakelen ze het 'pornoprobleem' op, respectievelijk onder de ronkende titels "Op het Internet staat 'Zottegem' voor porno" en, krachtiger maar dubieuzer: "Zottegem zit vol porno". (3) Binnen al dat mediageweld is er één uitzondering. De regionale televisiezender Kanaal 3 steekt zijn licht op bij het Stadsbestuur en besluit bewust geen aandacht aan het opgeklopte thema te besteden. De officiële website van de Stad Zottegem bereikt intussen ongekende hoogten: 4.657 ramptoeristen klikken, allicht bij vergissing 'Zottegem.be' aan. 's Avonds wordt er in het op dat moment populaire TV1-programma Nieuwe Maandag allusie gemaakt op de Zottegemse pornosite

en in de loop van maandag lopen de eerste emailberichten binnen. Een Canadese surfer meldt: "Je félicite l'administration communale de Zottegem pour le coup de publicité qu'elle vient de réaliser en se palignant auprès de la RTBF. Seulement je n'ai rien compris au reportage." (4) Een andere webmaster ruikt problemen en meldt prompt aan de Burgemeester dat hij alvast niets met de zaak van doen heeft en een platform geeft aan iedereen die het met deze gang van zaken niet eens is: "Ik heb mij van deze praktijk gedistancieerd (sic) in een email aan al de trouwe bezoekers van de site over de Vlaamse Ardennen - waar ook een item Zottegem in is terug te vinden (DL)- en er een pagina in opgenomen waarmee de bezoekers hun ongenoegen kunnen uiten aan deze organisatie: vrije meningsuiting werkt ook in de andere richting!" (5)

In de media hadden de plaatselijke politieke verantwoordelijken zich duidelijk van de piraatsite gedistancieerd en stelden ze met klem de nodige (juridische) stappen te zullen ondernemen om het hele gedoe een halt toe te roepen. Dat was alvast één surfster in het verkeerde keelgat geschoten. Ze mailt aan de Burgemeester: "Proficiat met de 'gratis' publiciteitsstunt op de BRT. Ik wil je ook bedanken voor de tip van de gratis XXX-site. Nog nooit zoveel mensen zullen met veel enthousiasme zo'n site bezocht hebben". Dan komt de steller pas goed op dreef: "Dit bewijst eens te

meer dat België een kleingeestig land is. Voor het geval dat je het niet mocht weten: HET INTERNET IS EEN ZELFREGULEREND MODEL. Het laatste wat we willen is controle van uw 'verziekte, achterbakse' politiek op het grootste democratische model dat ooit werd geconstrueerd. U hoeft ons niet te leren hoe we Internet moeten runnen. Begin eerst met de Belgische politiek wat cleaner te maken van seksschandalen en frauduleuze toestanden. Misschien kan je beter EERST iets doen tegen het REELE geweld, alvorens op te treden tegen VIRTUELE praktijken". (6) De piraatzender (<http://www.worldaccess.nl/Zottegem>) vindt al dat mediage-doe best te pruimen en drukt op zijn startpagina af: "Zottegem on the BRT1 News!!! Checking the Zottegem Email Boxz brouth a surprise!! Last Sunday -2 February- Zottegem page was on the air in Belgium! As you all probably know, Zottegem is a town in Belgium (is it??) and the people over there also have, must say, a beautiful homepage. Only while checking search enginez you people get connected by the one and only Zottegem pagez (yep, with girlz). I want to thank the people of the Belgium TV. Because of the news appereance of Zottegem pages about 4000 people take a look at my page everyday! (Especially people from Belgium who seem to be more interested in an nice Chicky-babba). THANKS EVERYBODY for the support and attention." (7)

Zoals was te verwachten, profiteerde in eerste instantie de pornosite van het hele mediagedoe, maar de officiële site mocht meer dan een graantje meepikken, wat trouwens breed werd uitgesmeerd in de dinsdageditie van een aantal kranten.

dinsdag 3 februari

"Stormloop op Zottegemse website", (8)
 "De Zottegem-site, un succes fou, (9)
 blokletteren respectievelijk Het Volk en Het Belang van Limburg. Vooral de laatste krant smeert het 'pornoprobleem' breed uit en trekt de parallel met het Witte Huis: "Het stadsbestuur van Zottegem zit overigens in goed gezelschap. 'Het Witte Huis heeft een soortgelijk probleem' legt Patrick Van Eecke van het Centrum voor Recht en Informatica (KUL) uit. 'Je hebt er de officiële website die je vindt onder whitehouse.gov en daarnaast is er een andere site onder whitehouse.com. Hierop staat de president in SM-pakje afgebeeld".

In elk geval is de stormloop naar de Zottegem-site over zijn hoogtepunt heen: 'Zottegem.be' werd al de helft minder aangeklikt dan de dag ervoor en klokt af op 2018 bezoekers.

Ook de belangstelling van de nationale media is stilgevallen. De Zottegem hype is overgewaaid.

Woensdag 4 februari

Intussen heeft de Stad Zottegem er alles aan gedaan om de 'stoorzender' uit de

ether te halen. Op woensdag 4 februari mailt deze niet zonder ironie terug: "Geachte heren. Dit afgelopen weekeinde is het op onze Zottegem-Pages werkelijk spitsuur geweest. Aanleiding hier toe is naar alle waarschijnlijkheid de aandacht die de media in België aan dit 'conflict' heeft geschonken. Wij hadden niet verwacht dat dit zoveel ophef zou veroorzaken, hoewel we gevleid zijn door de op deze wijze ontstane aandacht voor onze pagina's. Hoewel vrijwel alle reacties bijzonder positief waren, overwegen wij nu toch de pagina's te verwijderen, echter zal dit op een even duidelijke wijze moeten geschieden als de manier waarop wij uw aandacht hebben gekregen. Onze vraag aan U is in deze: op welke wijze bent U bereid ons te bewegen dit hoofdstuk op acceptabele wijze af te sluiten? Wij staan open voor elk aanneembaar voorstel. In afwachting van uw besluit verblijven wij, W. Leistra, Zottegem".

Enkel in de regionale editie van Het Laatste Nieuws wordt nog over de site gesproken. (9) Het aantal surfers is teruggelopen tot 1110 en zal de volgende dagen verder afkalven.

6 februari

Het plaatselijke weekblad De Beiaard, dat op donderdagavond wordt gedrukt en dus door de omstandigheden deze hapklare brok aan zijn neus zag voorbijgaan, wijdt zijn editoriaal aan de affaire

en komt tot de wel erg merkwaardige conclusie dat de naam van de stad ongetwijfeld aan de basis ligt van het hele gedoe: "Het is duidelijk dat het de vreemde naam Zottegem is die het bedrijf inspireerde tot het onderbrengen van zijn aanbod onder dit trefwoord". Meteen breekt de redactie een lans voor een nieuwe gemeentenaam: "Veel Zottegemnaren zouden trouwens liever hebben dat deze historische plek Egmontstad zou heten - Lamoraal graaf van Egmont ligt in Zottegem begraven (DL). Misschien vormt het incident een aanzet tot de aanvraag aan de hogere overheid van een naamwijziging. (...) Vooral nu de mogelijkheid van een gemeentelijk referendum bestaat, kan een wijziging van de naam of een andere naam voor onze stad een eerste aandachtspunt zijn." (11)

7 februari

Tegelijk met de heisa rond de Zottegemse site loopt het bijzonder populaire TV1-programma Schalkse Ruiters op zijn laatste benen. De programmamakers Bart De Pauw en Tom Lenaerts zaten niet om een stunt verlegen en ze werden ook met de Zottegemse site in verband gebracht: "We worden zelfs beticht van dingen waar we absoluut niets mee te maken hebben. (...) Zo zouden we achter de pornosite van Zottegem zitten", vertelt Bart De Pauw in De Morgen. (12)

10 februari

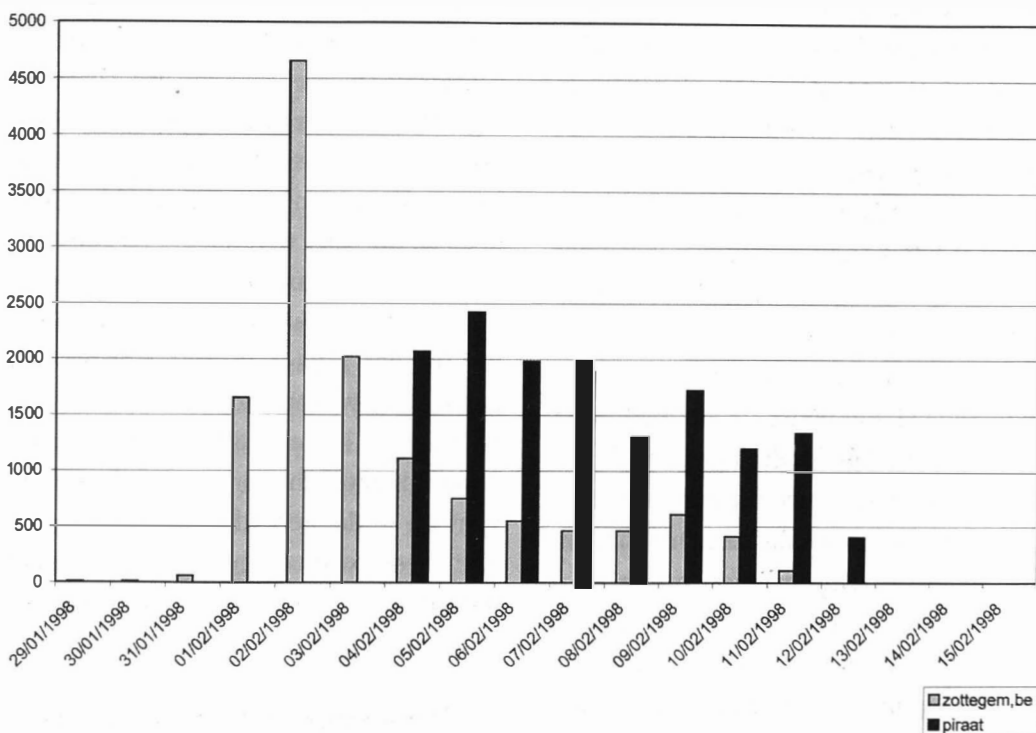
Het vakblad Clickx (13) besteedt een kolom aan de Zottegem-site. Als het tijdschrift in de rekken ligt, is alles eigenlijk al achter de rug, maar we onthouden uit het stukje dat de piraat de naam 'Zottegem' "in een gekke bui" koos en hij "niet wist dat er een gemeente met die naam bestond". Provider World Access zwijgt als vermoord. Wat we uit het artikel in Het Belang van Limburg al wisten, wordt hier bevestigd: 'Zottegem' is geen alleenstaand geval. Bepaald ontluisterend voor de observant en ontluisterend voor het aan het item bestede mediageweld is de droge mededeling: "Het fenomeen is niet zo ongewoon".

2. Volksgedrag beïnvloed

De dagboeknotities van de Zottegemsite illustreren ten voeten uit hoe Jan Modaal - in dit geval de internetgebruiker - zich laat leiden door de massamedia. De naakte cijfers spreken hier boekdelen. Gebruik makend van de gegevens die via Internet zelf worden aangereikt (<http://nl.viewstat.nedstatbasic.net/cgi-bin/viewstat>), we gebruikten de NedStad Statistieken voor 'Zottegem Homepage (netherlands)' - dit is de piraatzender- en voor 'Stad Zottegem' - de officiële site - kunnen we de volgende grafiek opstellen.

Voor alle duidelijkheid: van de pornosite hebben we enkel cijfers van 4 tot en met 12 februari 1998. De gegevens voor

Bezoekers 'zottegem-site'. Absolute waarden

de officiële site zijn doorlopend beschikbaar.

Alvast wat 'Zottegem.be' betreft is elke bijkomende commentaar overbodig. Van gemiddeld 22 'viewpages' per dag voor het verschijnen van het artikel in Het Volk op 31 januari, springt het aantal bezoekers nog dezelfde dag de hoogte in tot 65 'contacten'. Ruchtbaarheid op radio en televisie stuwt de cijfers exponentieel de hoogte in, via 1.655 bezoekers (op zondag) naar het absolute record van 4.657 op maandag. Het is een echte 'hype', want al op dinsdag duikelen de waarden naar omlaag (2.018

'viewpages). De volgende dagen gaat het decrescendo (1.110, 749, 550, 460, 462, 611, 412 bezoekers), om op 11 februari al terug te zijn gevallen tot 110 'contacten'.

Anderhalf jaar later, in oktober 1999, is het bezoek aan 'Zottegem.be' terug op zijn normale kruissnelheid: van 17 september tot 6 oktober 1999 klikten 575 bezoekers de site aan, of gemiddeld 29 per dag.

Ook bij de piraatzender, waarover we beduidend minder gegevens hebben, zien we hoe de media-aandacht het aantal 'contacten' tijdelijk de hoogte

injaagt, om al na een paar dagen terug te vallen.

Merkwaardig is in elk geval dat de Zottegemse 'pornomelding' in de eerste plaats vruchten afwierp voor de officiële website, die met 4 657 bezoekers de piraat lengtes het nakijken geeft: de hoogste score voor de pornosite is 2 417 'contacten'.

3. Zelfbevruchting

Onze dagboeknotities reveleren echter meer dan de invloed van de media op het gedrag. Onverbloemd wordt aangetoond hoe de media zelf een hype creëren en hoe ze zelfbevruchtend werken. Het begint allemaal met het artikel in Het Volk, waarin duidelijk wordt aangegeven "dat de pornosite nog te bereiken is" en hoe men het moet doen. Van krant gaat het over regioanle radio naar het televisiejournaal. Meteen is de top bereikt en spelen 'populaire' mediajongens op het gebeuren in: Nieuwe Maandag en Schalkse Ruiters zijn hier typevoorbeelden.

Straffer is nog het verhaal van het weekblad De Beiaard, dat hot news aan zijn neus ziet voorbijgaan, maar hetzelfde gegeven gebruikt om - niet bestaande - plaatselijke 'frustraties' te ventileren en in te spelen op een ander prime time-thema van dat moment: het gemeentelijke referendum.

En dat allemaal terwijl iedereen wist dat dergelijke pornopiraten schering en inslag zijn - het vakblad Clickx schrijft

het zwart op wit. Een storm in een glas water, blijkt naderhand. De zoveelste in 'Medialand'.

4. Epiloog

Wie vandaag (11 oktober 1999) in AltaVista de zoekterm 'Zottegem+porno' intikt, komt terecht op een pagina van Schamper, het studententijdschrift van de Gentse universiteit (<http://student.rug.ac.be/~schamper359/359-internet-sex.html>). De pagina dateert van 16 maart 1998 en gaat onder de titel 'XXX-rated!' in op de Zottegemse pornohype. De auteurs signaleren het enorme succes van zowel de Zottegemsite als van de piraatversie en maken van de gelegenheid gebruik de diverse soorten sex-sites toe te lichten. Als je op de hyperlink 'Zottegem-pornosite' klikt, krijg je de boodschap dat de piraatzender is verhuisd. Wij vonden de site niet meer terug.

De startpagina die je krijgt als je via AltaVista de zoekterm 'Zottegem+porno' intikt, bevat echter links een aantal 'Featured Sites'. Onder 'About.com' krijg je als informatie: twee "About.com Guidesites about zottegem porno" en 279 "About.com documents on Zottegem porno". We hebben een paar ervan aangeklikt, maar konden nergens het verband met Zottegem achterhalen. Hier werd dus 'vals' gespeeld: doelbewust voerden, ongetwijfeld gebruik makend van de hype rond de Zottegemse pornoaffaire, een aantal

mensen in hun website een 'tag' - in dit geval 'Zottegem' - in, om op die manier ook een graantje mee te pikken.

NOTEN

- 1 ML & DL, Website Stad Zottegem succes. Stad Zottegem. Stedelijk informatieblad, 1997, 5, p. 15-16.
- 2 P.Z., Welkom op de pornosite van Zottegem. Het Volk, 31 januari 1998, p. 2.
- 3 CBZ, Op Internet staat 'Zottegem' voor porno. Het Laatste Nieuws, 2 februari 1998 (editie Vlaamse Ardennen). HLS, Zottegem zit vol porno. Het Nieuwsblad, 2 februari 1998, p. 1.
- 4 E-mail Eric Bontyes, 1 februari 1998.
- 5 E-mail Jan De Sutter, webmaster van ALTHEA, 2 februari 1998.
- 6 E-mail Sacha Vekeman, 2 februari 1998.
- 7 [Http://www.worldaccess.nl](http://www.worldaccess.nl)
- 8 P.Z., Stormloop op Zottegemse website. Het Volk, 3 februari 1998.
- 9 L.C., De Zottegem-site un succes fou. Geen stadsinfo, wel porno. Het Belang van Limburg, 3 februari 1998, p. 7.
- 10 CBZ, 'Porno' lokt honderden bezoekers naar 'Zottegem'. Het Laatste Nieuws, 4 februari 1998, p. 11
- 11 Redactie, Porno-Zottegem of Egmontstad?. De Beiaard, 6 februari 1998.
- 12 LB, Nog een keer Schalkse Ruiters asteblieft! De Morgen, 7 februari 1998, p. 59.
- 13 HB, Zottegem, blotegem. Clickx, nr. 66. 10 februari 1998, p. 5.